

HAR GRADEN AV PRISFLEXIBILITET FÖRÄNDRATS?

1990-talet har präglats av ovanligt hög tillväxttakt i många industriländer samtidigt som inflationstakten varit oväntat låg. Detta har bl.a. tolkats som ett förändrat samband mellan inflation och efterfrågan.¹³ Eftersom penningpolitikens effekter i hög grad påverkar inflationen via räntans inverkan på efterfrågeläget så kan detta vara av betydelse för penningpolitikens uppläggning.

Den genomsnittliga inflationstakten inom OECD-området föll under det senaste decenniet med omkring fem procentenheter till ca två procent i dagsläget. Detta var i hög grad en följd av att prisstabilitet gjorts till ett av de centrala målen för den ekonomiska politiken. I ekonomiska modeller med nominella trögheter leder en lägre inflationstakt normalt till en ökad grad av prisstelhet. Dessutom kan kontraktslängden öka under sådana omständigheter. Detta hänger samman med att företagen får mindre behov av och skäl för att ändra priserna.¹⁴ Det är därför rimligt att tro att graden av prisflexibilitet minskat under den senaste tioårsperioden. Syftet med denna fördjupningsruta är att undersöka om så varit fallet, dvs. att beräkna den tid det tar för priserna i ekonomin att anpassa sig till en nominell förändring. Om prisflexibiliteten minskar medför det att nominella förändringar på kort sikt får större effekter på den reala ekonomin.

Den nominella förändringen kan delas upp i en pris- och en kvantitetskomponent. Metoden möjliggör också att man kan undersöka om graden av prisflexibilitet förändrats under den senaste tioårsperioden. Beräkningarna följer samma schema som i Gordon (1981).¹⁵ Den estimerade ekvationen är:

$$\Delta\pi_t = \alpha_0 + \sum_{i=0}^N \alpha_i \Delta\hat{y}_{t-i} + \varepsilon_t,$$

där α_0 är en konstant, $\Delta\hat{y}_{t-i}$ är den nominella chocken, definierad som skillnaden mellan tillväxttakten i nominella BNP och tillväxttakten i potentiella BNP, ε_t är en slumpterm och α_i anger hur stor del av chocken i en viss period som påverkar inflationen. Ekvationen

13 Se fördjupningsrutan "Har sambandet mellan produktionsgap och inflation förändrats?" i Inflationsrapport 1999:3.

14 Se även fördjupningsrutan "Enkätstudie över svenska företags prissättningsbeteende" i denna inflationsrapport.

15 Robert J. Gordon, "Output Fluctuations and Gradual Price Adjustment", *Journal of Economic Literature* 19, 1981, s. 493-530.

mäter också hur lång tid det tar för fullständig prisanpassning genom att ta med ett antal ($n=8$) tidsfördröjda nominella chocker. Från definitionen på den nominella chocken följer att förändringen i produktionsgapet är $(1 - \sum_{i=0}^N \alpha_i) \Delta \hat{y}$. På lång sikt är produktionsgapet noll. I ekvationen ovan innebär det att $\sum_{i=0}^N \alpha_i = 1$, vilket svarar mot en vertikal Phillips-kurva. Potentiell BNP skattas med HP-filtermetoden.

EMPIRISKA RESULTAT

Undersökningen omfattade följande länder: Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Japan, Kanada, Nederländerna, Portugal, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tyskland, USA och Österrike under perioderna 1963-89 samt 1990-1999. Tabell R4 visar resultaten från en beräkning där samtliga länder inkluderats.

Tabell R4. Prisanpassningskoefficienter.

	Anpassning efter 1 år	Akkumulerad anpassning efter 2 år
1963-1989	0,87 (0,03)	1,00 (0,02)
1990-1999	0,55 (0,05)	0,92 (0,04)

Anm. Siffrorna anger genomsnitt för 17 länder. Vid fullständig prisanpassning är siffran 1. Standardfel inom parentes.

I tabellen anges hur stor del av den nominella förändringen som påverkar priserna efter ett respektive två år. Anpassningen efter ett år är 87 procent under den tidigare perioden, men bara 55 procent under den senare perioden, d.v.s. det skiljer 32 procentenheter mellan perioderna. Siffrorna under den första perioden visar att den nominella förändringen under det första året påverkar reala BNP, mätt som avvikelse från potentiell BNP, med 13 procent. Efter 2 år är BNP åter på sin jämviktsnivå, dvs. anpassningen är fullständig. Under låginflationsregimen sker emellertid ingen fullständig anpassning på två års sikt. Cirka 92 procent av störningen har slagit igenom i höjda priser men 8 procent kvarstår i termer av påverkan på realekonomin. Ett statistiskt test förkastar hypotesen att graden av prisanpassning mätt på detta vis efter ett år är densamma under de båda tidsperioderna.

Motsvarande beräkningar har gjorts land för land. Resultaten visar att priserna mätt på detta vis blivit trögrörligare i de flesta länder, men att det finns skillnader i både graden av prisflexibilitet och hur stor förändringen i prisflexibilitet är mellan de två olika tidsperioderna i de enskilda länderna. Skillnaden mellan perioderna är statistiskt signifikant i de flesta fall.

SAMBANDET MELLAN PRISFLEXIBILITET OCH INFLATION

Ovanstående beräkningar tyder på att övergången från hög till låg inflation minskat graden av prisflexibilitet i ekonomin. För att tydligare se kopplingen mellan graden av prisflexibilitet och inflationstakten har en beräkning gjorts där graden av prisflexibilitet (för respektive land och tidsperiod) beror på inflationstakten (för respektive land och tidsperiod). Resultatet visar att en minskning av inflationstakten med en procentenhet minskar graden av prisanpassning första året med ca fem procentenheter. En nedväxling av inflationstakten med fem procentenheter skulle således minska prisanpassningen under det första året med omkring 25 procentenheter, dvs. göra prisanpassningen efter en nominell störning märkbart mer utdragen.

SLUTSATSER

Resultaten i studien tyder på att priserna har blivit mer stela. Detta kan bero på stabilare och lägre inflationsförväntningar till följd av den penningpolitiska omläggningen. Den lägre inflationen kan ha gjort långsiktiga kontrakt mer attraktiva och minskat värdet för företagen att ändra priserna. Stöd för detta synsätt finns också i den företagsbaserade studie som redovisas i fördjupningsrutan "Enkätstudie över svenska företags prissättningsbeteende" i denna rapport samt tendenser till längre kontrakt på arbetsmarknaden. Resultaten i studien måste tolkas med försiktighet eftersom det inte går att med säkerhet fastställa om det verkligen är just den lägre inflationen som ligger bakom den ökade prisstelheten.